

Arkisto

SVENSKA CENTRALARKIVET

Svenska centralarkivet perustettiin vuonna 1976 Ruotsalaisen kansanpuolueen, Svenska kulturfondenin sekä suomenruotsalaisten yhdistysten ja järjestöjen päätearkistoksi. Arkistoa ylläpitää Svenska arkivföreningen r.f. Svenska centralarkivet sijaitsee Helsingin Kruununhaassa. Arkisto on avoinna kaikille maanantaista perjantaihin kello 9–16. Tutkijahuone on avoinna ennakkovarauksella.

Arkistolla on toista hyllykilometriä asiakirjoja ja yli 500 arkistonmuodostajaa. Arkisto on suomenruotsalaisten yhdistysten ja liittojen päätearkisto. Arkistonmuodostajina on esimerkiksi etujärjestöjä, ympäristö- ja kulttuuriyhdistyksiä sekä opiskelija- ja eläkeläisyhdistyksiä – pienistä paikallisyhdistyksistä suuriin, kansallisiin liittoihin, kuten Finlands svenska skolungdomsförbund (Suomen ruotsinkielisten koululaisnuorten yhdistys). Aineistossa on paperisia asiakirjoja, valokuvia, julisteita, ääni- ja videonauhoja sekä digitaalisia tiedostoja. Arkiston aineistoja käyttävät arkistonmuodostajat itse, historioitsijat ja muut tutkijat, opiskelijat sekä sanomalehdet ja TV-kanavat.

Arkisto saa toimintaansa valtionavustusta ja tukea Svenska kulturfondenilta. Lisätukea haetaan toisinaan rahastoilta ja säätiöiltä esimerkiksi digitalisointi- tai haastatteluhankkeisiin.

Haluatko tietää lisää arkistoistamme
ja niiden sisältämistä aineistoista?

HELSINGFORS SVENSKA MARTHAFÖRENINGIN ARKISTO

Lähdeaineisto kuuluu Helsingfors svenska Marthaföreningin (HsM) eli Helsingin ruotsinkielisen marttayhdistyksen arkistoon. Arkistoa säilytettiin aiemmin yhdistyksen paikallisessa kotipesässä Helsingin Simonkadulla. HsM siirsi arkiston Svenska centralarkivetille vuonna 2014. Täällä esitelty aineisto on jatkosodan ajalta 1941–1944. HsM:n lähes 12 hyllymetrin arkistokokoelma on ainutlaatuinen. Arkistossa ovat eri piirien arkistot.

Aineistossa on paljon tietoa siitä, mitä marttojen monien piirien tavalliset jäsenet tekivät auttaakseen sota-aikaan. Aineisto osoittaa, miten arvokasta tavallisten ihmisten toiminta on voinut olla.

Lue lisää marttojen tuesta sota-aikana

Arkistoaineistosta käy ilmi, että martat tekivät paljon muutakin kuin hyväntekeväisyyttä ja varautumistyötä. Tapaamisissa vietetään mukavaa aikaa yhdessä, tehdään ruokaa tai esimerkiksi käydään retkillä ja opitaan uutta esimerkiksi kestävästä kehityksestä.

Tutustu tarkemmin
Marttayhdistyksen ja sen piirien toimintaan

Lähde 1: Kuva martoista avustuspakkausten kanssa vuodelta 1943

Lähde 2: Kertomus äitiyspakkauksesta vuodelta 1942

Lähde 3: Tove Jansson – Lehmä-kortti vuodelta 1940

Apua sota-aikaan

Mitä nykypäivänä voisi tehdä auttaakseen sotaponnisteluissa?

Talvi- (1939–1940) ja jatkosodan (1941–1944) aikana yhdistysten toiminta oli yhteiskunnallisesti tärkeää.

Svenska centralarkivetissa on useiden yhdistysten arkistoja, joissa näkyy avustustoiminta vaikeina sota-aikoina. Tässä haluamme nostaa esiin erityisesti yhden yhdistyksen, Helsingfors svenska Marthaföreningin eli Helsingin ruotsinkielisen marttayhdistyksen, joka auttoi monin tavoin, muun muassa neulomalla ja ompelemalla vaatteita, sukkia, alushousuja, lapasia, pipoja ja loimia jne. Rintamalle sotilaille lähetettiin satoja paketteja, joissa oli vaatteita, kirjoja ja jotain hyvää syötävää. Avustuspaketteja lähetettiin myös sotilaiden perheille. Martat järjestivät myös tilapäisen sotilaskodin Olympiastadionille. Siellä yli tuhat lomalla ollutta sotilasta sai nukkua ja syödä ruokaa, jota martat tekivät stadionin keittiössä.

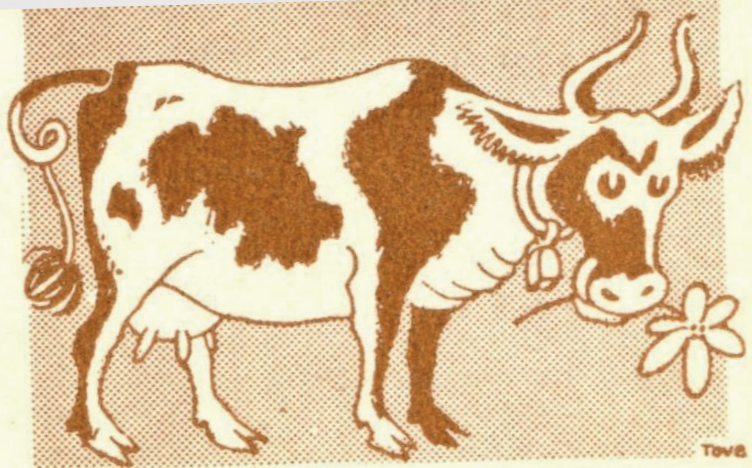

Äitiyspakkaus

Kertomuksesta vuodelta 1942:

"Väestöliiton kehotuksesta Helsingfors svenska Marthaförening käynnisti muiden naisjärjestöjen tapaan pellava- ja puuvillakankaiden keräyksen pääkaupungin kodeista. Keräys tuotti hyvän tuloksen, ja marttojen ahkerissa käsissä materiaali muuttui vauvan vaatteiksi äitiysavustukseen. Avustuspaketteja jaettiin kaupungin kaikkien neuvoloiden kautta. Vaatekappaleet järjestettiin paketteihin rouva Sigrid Jörgensenin johdolla.

Kaiken kaikkiaan jaettiin noin 600 pakettia, jotka kaikki käärittiin kauniisti valkoiseen paperiin ja sidottiin sinisellä nauhalla niin, että pakkaus muistutti Suomen siniristilippua."

Raja-apu

Evakuoitujen suomalaisten avuksi järjestettiin juhlia ja myytiin Lehmä-kortteja. Lehmä-kortti oli pieni, painettu paperilappu, jossa oli lehmän kuva. Kortin voi kiinnittää hakaneulalla takkiin.

Lehmä-kortin piirsi Tove Jansson!

Esimerkiksi Käpylän piiri järjesti "lehmäillan" marttojen paikallisessa kotipesässä. "Lehmäkorttien" myynnillä, keräyksillä ja yksittäisavustuksilla Marttayhdistys pystyi vuonna 1940 yhteistyössä muiden valmiusnaisten kanssa antamaan huomattavan määrän avustusta rajaseudun perheille. (Vuoden 1940 vuosikertomuksen mukaan keräyslistoilla saatiin yli 100 000 mk, josta Helsingfors svenska Marthaföreningin osuus oli 44 000 mk.)